

Průběžná zpráva o výsledcích grantového projektu MK0 0002322103 za rok 2006

Výzkum a vývoj nových postupů v ochraně a konzervaci vzácných písemných památek

---

Metodika a dokumentace stavu poškození fondů, konzervátorské průzkumy

V restaurátorském oddělení NK ČR se nachází unikátní kolekce písemné a obrazové dokumentace, která je pořizována od 70. let minulého století při ošetření vzácných historických knih, při průzkumech fondů a výstavách. V papírových formulářích, na fotografiích a diapozitivech je zachycen fyzický stav dokumentů před ošetřením, v průběhu restaurování a po restaurátorském zásahu. Při restaurování jsou zakreslovány a zaznamenávány zajímavé historické údaje zjištěné při rozebírání knižní vazby nebo bloku, dokumentovány mezistavy prací, technologické postupy a metody, analýzy materiálů, průzkumy barevné vrstvy apod.

Význam těchto informací o fyzickém stavu primárního fondu i jednotlivých dokumentů je nesporný. Záznamy jsou důležité pro badatelské, vědecké a studijní účely, ať už z hlediska kodikologického, typologického nebo právě z důvodů prevence a ochrany knihovních sbírek.

U tohoto typu záznamů je významné časové hledisko jejich vzniku pro porovnávání fyzického stavu exemplářů. Dále z nich lze vycházet při poškození nebo ztrátě primárního dokumentu, při jeho identifikaci, rekonstrukci (např. rekonstrukce původních vazeb zničených v důsledku živelných pohrom nebo katastrof- povodní, požárů apod) nebo restaurování. Tato sbírka je tedy postupně zpracovávána a nově archivována s přihlédnutím k historickému kontextu porřízení záznamů.

Tato významná oblast dokumentace spolu s dalšími specifickými typy- např. pro výstavní účely, zápůjčky, dokumentace pořizovaná na objednávku (profesionálními fotografy) v podobě reprodukcí, faximilí a fotografií pro komerční, publikační, reklamní a jiné účely, je zdrojem tzv. "sekundárních obrazových informací", které by mohly být významným doplňkem systematického zpřístupňování vzácných památek (např. projekt Manuscriptorium, Kramerius, Knihopis digital).

V roce 2006 pokračovalo ukládání do databáze **centrální evidence dokumentů**. Vybrané části sbírek jsou nadále ošetřovány při konání termínovaných akcí, jelikož jsou však odeslány přímo do restaurátorského pracoviště CD- Hostivař, jejich průzkum probíhá přímo v restaurátorském oddělení, byly do centrální databáze zahrnuty nyní všechny dokumenty. Začleněny jsou kompletně předměty, u nichž probíhal restaurátorský průzkum v rámci digitalizace rukopisů, inkunábulí a konání tematických výstav. Zároveň se přistoupilo k retrospektivnímu zpracování stávajících záznamů.

Výše zmíněné předměty byly dříve zpracovávány na samostatných formulářích, které se vyznačovaly specifickým přístupem (viz. Průběžná zpráva o výsledcích grantového projektu MK0 0002322103 za rok 2005). Tento přístup byl zohledněn v „univerzální“ databázi tak, aby se zvýšila přehlednost při vyhledávání a využití dostupných informací.

Data dostupná ze starších elektronický formulářů a zpráv byla upravena a začleněna do hlavní databáze. Tím byl využit jejich potenciál při zjišťování aktuálního stavu a zejména manipulace s jednotlivými exempláři v minulosti, jako součást preventivní péči v rámci zápůjček předmětů na výstavy a focení . Nově se otevírá problém detailní evidence jednotlivých folií každého zapůjčovaného exempláře a stanovení doby osvitů, který bude součástí dalšího jednání a spolupráce při konání výstav.

Pro ukládání restaurátorských zpráv do **archivačního systému** byl z projektu financován nákup dalších kapes (z transparentní polyesterové folie archivní kvality). Navíc se řešila otázka uložení černobílých svitkových negativů o rozměrech 6 x 9cm, pro které byly zakoupeny speciální

obálky z neutrálního transparentního papíru, které lze rovněž uchytit pomocí upínacího mechanismu do archivních krabic.

Diapozitivy byly reformátovány cestou digitalizace v maximálním dostupném grafickém rozlišení a obrazový záznam archivován dohromady s digitálními fotografiemi pořízenými přímou cestou.

Pro skenování diapozitivů a kinofilmů je používán profesionální skener NIKON Super Coolscan 4000, který má optické rozlišení 4000 DPI a speciální uživatelský software umožňující v případě potřeby např. odstranění drobných prachových částic nebo škrábanců. Získané snímky jsou zatím zálohovány na DVD médiích ve 2 exemplářích (archivační a uživatelská kopie).

Pro skenování papírových formulářů (restaurátorských zpráv) a negativů jiných rozměrů než 35 mm bylo z projektu zakoupeno zařízení, které slouží jako komplexní grafická stanice pro převádění analogových obrazových informací do digitální podoby. Její součástí je kromě výkonného PC především profesionální digitální skener formátu A3 (s úpravou pro skenování negativů různých rozměrů) a příslušná inkoustová tiskárna. Toto zařízení může sloužit rovněž pro úpravu obrazových záznamů za účelem jejich zpřístupnění a efektivního vyhledávání.

Po převedení barevných diapozitivů, negativů a papírových formulářů do digitální formy budou tyto primární materiály uloženy odděleně za odlišných klimatických parametrů. Datové uložení vznikne mimo prostory budovy depozitáře, což umožní maximalizovat možnost zachování informací v případě poškození primární sbírky nebo dat samotných v důsledku živelných pohrom nebo katastrof.

S výše uvedeným úzce souvisí realizace druhé fáze projektu, jejíž hlavní těžiště spočívá v detailní evidenci a kontrole všech archivovaných primárních materiálů. Do pracovní databáze jsou ukládány informace o výskytu a dostupnosti obrazových zdrojů - v analogové nebo digitální podobě, vytváří se komplexní výčet (přehled všech dostupných materiálů) pro další zpracování. Zpracovány jsou rovněž hlavní selekční a vyhledávací údaje (knihovní signatura, zadavatel, druh dokumentu, jméno restaurátora, rok zásahu apod.), jejichž rozsah může být průběžně upravován. Vzniká podklad pro tvorbu metadat, která po propojení s dalšími systémy umožní zpřístupnění těchto významných dodatkových „sekundárních“ obrazových informací (viz. úvod zprávy).

Další klíčové vyhledávací údaje budou doplněny z jiných relačních databází (ORST, OH).

Ve výsledku takto vznikne jedna z „větví“ virtuální digitální knihovny historických fondů, která bude významným doplňkem pro badatelské a studijní využití nejen z hlediska ochrany fondů.

13.12.2006

Předkládá: Jan Novotný